

Lumby Tårup eller Lumby Torp

Fra Lumby-Tårupvejen. A. B. 1994.

De fleste landsbyer i Danmark, hvis navn ender på *-by*, *-toft* eller *-bølle*, stammer fra vikingetiden. Lumby er en af dem. Man regner med, at den har ligget, hvor den ligger i mere end 1000 år.

Ordet *Tårup* kommer af *torp*, som betyder *udflytterbebyggelse*. Efterhånden som Lumby blev for trang, flyttede nogle mod vest, mod øst lå fjorden, som inden inddæmningen af Lumby Stranden gik helt ind til byen.

Udflytterne grundlagde en *torp*, *Lumby-Torp*. Første gang man ser navnet Lumby-Torp på skrift er i 1423.

Efter reformationen i 1536 overtog kronen næsten alt jordegods, som før havde tilhørt kirker og klostre. I 1664 hørte 12 af Lumby-Torps 16 gårde under kronen, mens de sidste fire tilhørte hovedgårde udenfor sognet. Senere ændredes ejerforholdene og 10 gårde ejedes nu af kronen, og hørte under *Det fynske Rytterdistrikt*. Det betød, at fæstebønderne slap for skatter, landgilder og andre byrder, mod til gengæld at sørge for opstilling og underhold af et antal soldater til hest. Efter 1764 blev rytterdistrikterne nedlagt og kronens gårde blev solgt. Det gjaldt også i Lumby-Torp.

Gårdene blev købt af storkøbmand i Odense, *Peter Eilschou*. De blev lagt under *Marienlund Hovedgård*, (i dag Skibhuscentret) som Eilschou oprettede i 1765 efter sit opkøb af tidligere ryttergodser i bl.a. Lumby Sogn. Han døde i 1783 og inden 1795 var alle gårdene i Lumby-Torp solgt til såkaldte *gårdslagtere*, hvorefter de under kraftig medvirken af *amtsprovst Lütken*, *Lumby Sogn*, blev købt af fæsterne.

Dette betød *jordfællesskabets ophør*. I Lumby-Torp valgte man – ligesom i Lumby - den såkaldte *stjerneudskiftning*, hvor gårdene blev liggende i landsbyen, mens jorderne strålede ud fra gårdene som en vifte. Stjerneudstyknngen var en upraktisk form, fordi det meste af jorden kom til at ligge langt fra gården, men det betød også, at man bevarede det nære sociale fællesskab i landsbyen. Efter udskiftningen blev der som noget nyt udskilt mindre jordlodder til husmandsbrug, så husmændene kunne dyrke deres egen jord ved siden af deres arbejde som daglejere for bønderne. Op gennem 1800-tallet forbedredes de økonomiske forhold i landbruget, hvilket resulterede i, at omkring halvdelen af stuehusene blev ombygget til grundmurede huse i begyndelsen af 1900-tallet. At gårdene *ikke* blev flyttet ud på markerne ved udskiftningen er årsagen til, at Lumby-Tårup den dag i dag har bevaret sit enestående landsbymiljø.

Tårup Mejeri var i drift fra 1890 til 1940. I begyndelsen blev maskinerne trukket ved hjælp af en *hestegang*, hvor en hest spændt til en bom, bevæger sig rundt i en cirkel, hvorved dens kraft overføres til en arbejdsmaskine. Denne ”maskine” blev efter få års forløb erstattet af en dampmaskine.

Lumby-Tårup Brugsforening åbnede i 1902, og i bygningens nordlige ende var en sal, der fungerede som forsamlingshus. Brugsen flyttede i 1966 til Lumby, hvor den blev nedlagt i 1978.

Første halvdel af 1900-tallet var Lumby-Tårups storhedstid. Det var gode tider for landbruget, og byen var fyldt med unge mennesker, der tjente på gårdene.

I dag er der ikke meget tilbage af fordums storhed. Mekaniseringen affolkede gårdene, og de små familiebrug var ikke mere rentable.

Nye folk flyttet ind i landsbyen. De arbejder andre steder, og har ikke længere til Odense, end hvis de boede i en anden af byens forstæder.

Det tjener dog til ejernes ære, at gårdene er blevet bevarede, og dermed skaber det harmonisk landsbymiljø med rækken af fine gamle gårde på begge sider af bygaden.

Skrevet af Annelise Bæk Hansen